

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет історії, політології та національної безпеки

Кафедра всесвітньої історії та філософії

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

Філософія

підготовки бакалавра

спеціальності:

111 Математика, 113 Прикладна математика, 122 Комп'ютерні науки, 025 Музичне мистецтво, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, 073 Менеджмент, 032 Історія та археологія, 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 222 Медицина

освітньо-професійної програми:

Математика, Прикладна математика, Комп'ютерні науки та інформаційні технології, Музичне мистецтво, Регіональні студії, Міжнародна інформація та суспільні комунікації, Міжнародні відносини, Європейська інтеграція, Міжнародні економічні відносини, Управління проектами, Міжнародний бізнес, Історія, європеїстика, археологія, Аналітична економіка, Облік і аудит, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Медицина

Луцьк – 2020

СИЛАБУС навчальної дисципліни «Філософія»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
форма навчання - денна

галузі знань 111 Математика, 113 Прикладна математика, 122 Комп'ютерні науки, 025 Музичне мистецтво, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, 073 Менеджмент, 032 Історія та археологія, 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 222 Медицина

освітньо-професійної програми Математика, Прикладна математика, Комп'ютерні науки та інформаційні технології, Музичне мистецтво, Регіональні студії, Міжнародна інформація та суспільні комунікації, Міжнародні відносини, Європейська інтеграція, Міжнародні економічні відносини, Управління проектами, Міжнародний бізнес, Історія, європеїстика, археологія, Аналітична економіка, Облік і аудит, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Медицина

Розробник: к.ф.н., доцент кафедри всесвітньої історії та філософії -
А.М. Семенов

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії та філософії

протокол № 5 від 22 жовтня 2020 р.

Завідувач кафедри *проф. Л.В. Стрільчук*

1. ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Філософія»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	<p>спеціальності: 111 Математика, 113 Прикладна математика, 122 Комп'ютерні науки, 025 Музичне мистецтво, 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, 073 Менеджмент, 032 Історія та археологія, 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 222 Медицина</p> <p>освітньо-професійної програми: Математика, Прикладна математика, Комп'ютерні науки та інформаційні технології, Музичне мистецтво, Регіональні студії, Міжнародна інформація та суспільні комунікації, Міжнародні відносини, Європейська інтеграція, Міжнародні економічні відносини, Управління проектами, Міжнародний бізнес, Історія, європеїстика, археологія, Аналітична економіка, Облік і аудит, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Медицина</p>	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання <u> 3 </u>
		Семестр <u> 6 </u>
		Лекції <u> 26 </u> год.
		Практичні (семінарські) 16__ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Індивідуальні <u> 0 </u> год.	
	Самостійна робота <u> 70 </u> год.	
	Консультації <u> 8 </u> год.	
		Форма контролю: іспит

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА.

Контактна інформація: А.М.Семенов, к.ф.н., доцент кафедри всесвітньої історії та філософії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Контакти: 0509209091, andriysemenov@yahoo.com

Аудиторні заняття проводяться за розкладом:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

Консультації викладача відповідно затвердженого графіку.

3. ОПИС (ЗМІСТ) ДИСЦИПЛІНИ.

Анотація курсу. Філософія є нормативним навчальним курсом відповідно до освітньо-професійної підготовки бакалавра відповідних галузей знань та спеціальностей і визначає обсяг тематичних питань, які повинен засвоїти студент, літературу, орієнтовну тематику рефератів (фіксованих виступів), категоріальний апарат, перелік контрольних питань.

Курс «Філософія» розглядається у контексті вивчення гуманітарних дисциплін: «Україна в європейському, історичному та культурному контекстах», «Основи громадянського суспільства та політичних знань», «Творчий феномен Лесі Українки», «Логіка» та у поєднанні з іншими курсами, згідно навчальних планів та програм.

Мета курсу - ознайомлення студентів з широким полем проблематики академічної філософії, освоєння ними методів та форм теоретичного мислення, формування системи наукових знань у галузі теорії та історії філософії, їх трансформації в сучасну гуманітарну освіту та культуру, оволодіння категоріальним “апаратом” мислення і пізнання на базі ґрунтовного знайомства з колом відповідної джерельної, монографічної літератури та власної теоретичної філософської рефлексії.

Пріоритетним завданням вивчення курсу «Філософія» є розкриття місця, ролі та значення актуальних проблем історії та теорії філософії, філософського осмислення та аналізу розумових процесів у контексті зародження та становлення світоглядної культури Новітньої історії, формування світової академічної філософії, а також, на основі цього, розвиток наукового, творчого і критичного мислення студентів, що є невід’ємним атрибутом розвитку духовності, полікультурності та гуманізму на рівні державотворення в Україні та інтеграційних процесів глобального суспільства.

КОМПЕТЕНЦІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Результатом вивчення курсу «Філософія» є формування знань в галузі історії та теорії філософських проблем у цілому та пізнавальних процесів зокрема. Згідно з вимогами освітньо- професійної програми студенти повинні знати: історію та теорію філософських проблем у цілому та пізнавальних процесів зокрема, структуру філософії як академічної дисципліни, її роль та значення у сучасній системі гуманітарної освіти; вміти застосовувати методи та форми теоретичного мислення та формувати систему наукових знань у відповідних галузях. Вивчення курсу «Філософія» у комплексі із суміжними дисциплінами забезпечить студентам також **наступні компетенції**: вміння аналізувати, систематизувати та узагальнювати теоретичний матеріал та практичні дані сучасної соціогуманітарної науки, здатність осмислювати та відтворювати основні положення сучасної соціальної етики та етики соціальної відповідальності, використовувати фундаментальні положення та принципи академічної доброчесності.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Академічна філософія в структурі сучасного наукового знання, гуманітарної освіти та духовної культури людства.					
Тема 1. Людина, суспільство, цивілізація: динаміка розвитку та взаємодії на сучасному етапі: системно-інформаційний підхід та аналітичний опис. Світ та світогляд сучасної людини, його багатовимірний, інтерактивний і гіпердинамічний характер. Поняття транскордонності світу сучасної людини.	10	2	0	8	0
Тема 2 Філософія в структурі сучасної гуманітарної науки та освіти. Академічна філософія сьогодення..	8	2	0	4	2
Разом за модулем 1	18	4	0	12	2

Змістовий модуль 2. Багатовимірність предмету філософської рефлексії. Способи і форми буття філософії. Дефініції філософії.

Тема 3. Поняття та структура світогляду. Світогляд як предмет філософської рефлексії. Основні історичні та локальні типи світогляду.	6	2	0	4	0
Тема 4. Філософський світогляд. Специфіка предмету філософського пізнання	4	0	2	2	0
<u>Тема 5</u> Філософія як запитання до проблеми буття. Зміст і форми головних питань філософії. Відносини “людина-світ” як головна філософсько-світоглядна проблема	6	2	2	2	0
Разом за модулем 2	16	4	4	8	0
Змістовий модуль 3. Основні історичні етапи розвитку філософії та їх значення у формуванні сучасної філософської освіти та духовної культури людства.					
<u>Тема 6</u> Філософія Стародавнього Сходу й античного світу.	14	2	0	6	0
<u>Тема 7</u> Філософія християнства. Західна та східна патристика. Європейська та арабська середньовічна філософія	18	2	2	10	2
<u>Тема 8</u> Концептуальний зміст філософії Відродження та Нового часу. Романтизм та Просвітництво у Європі. Німецька філософія	16	2	2	10	0

кінця XVIII -першої половини XIX ст.					
<u>Тема 9.</u> Філософія XX ст.		2	2	8	0
Разом за модулем 3	50	8	6	34	2
Змістовий модуль 4. Теорія та методологія філософії.					
<u>Тема 10.</u> Гносеологія як розділ філософського знання. Методологія і методи пізнання. Проблеми та теорії істини у філософії.	8	2	2	4	0
<u>Тема 11</u> Поняття “діалектика” та “метафізика” у філософії. Категорії та закони діалектики. Площина інтеграції метафізики в сучасну філософську освіту та культуру.	10	2	0	6	2
<u>Тема 12.</u> Свідомість як предмет філософської рефлексії. Поняття феноменології. Індивідуальна та суспільна свідомість. Форми виразу суспільної свідомості.	6	2	2	0	2
<u>Тема 13.</u> Філософський зміст категорії “матерія”. Проблеми матерії в історії філософії. Простір і час, рух і розвиток як найзагальніші характеристики буття та форми упорядкування дійсності.	4	2	0	2	0
<u>Тема 14.</u> Філософські проблеми людської історії. Філософія історії в контексті розвитку філософської культури.	4	2	0	2	0
<u>Тема 15.</u> Філософське прогнозування. Філософія як гіпотетичне моделювання світу.	4	0	2	2	0

Разом за модулем 4	36	10	6	16	4
<u>Усього годин.</u>	120	26	16	70	8

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.

№ п/п	Тема	Кількість год
1	Академічна філософія в системі сучасної гуманітарної науки та освіти	4
2	Людина, суспільство, цивілізація: динаміка розвитку та взаємодії на сучасному етапі: системно-інформаційний підхід та аналітичний опис.	8
3	Світогляд як предмет філософської рефлексії. Основні історичні та локальні типи світогляду.	4
4	Філософський світогляд. Специфіка предмету філософського пізнання	2
5	Зміст і форми головних питань філософії.	4
6	Філософія Стародавнього Сходу й античного світу.	6
7	Європейська та арабська середньовічна філософія	10
8	Філософія Відродження та Нового часу. Романтизм та Просвітництво у Європі. Німецька філософія кінця XVIII - першої половини XIX ст.	10
9	Філософія XX ст.	8
10	Методологія і методи пізнання. Проблеми та теорії істини у філософії.	4
11	Діалектика та метафізика у філософії: історія та сучасність.	2
12	Свідомість як предмет філософської рефлексії. Поняття феноменології.	2
13	Філософський зміст категорії “матерія”. Проблеми матерії в історії філософії ізації	2
14	Проблема формування універсальних цінностей: історія та досвід соціальної апробації	2
15	Лінійна та нелінійна моделі наукового пошуку. Філософія як гіпотетичне моделювання світу	2
	Разом годин	70

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.

Навчальна дисципліна складається з чотирьох змістових модулів, двох модульних контрольних робіт (іспиту). Підсумкова оцінка складається

1. Поточне оцінювання з відповідних тем (макс. 40 балів)
2. Модульні контрольні роботи / іспит (макс. 60 балів).

3. Формування і оцінювання зазначених результатів досягається:

- * виконанням завдань із пошуку та опрацювання інформації у межах курсу (поточний та модульний контроль);
- * організацією та плануванням самостійного навчання, виконанням відповідних тем та завдань (поточний та модульний контроль);
- * професійним спілкуванням та участю в: лекціях, семінарах, дебатах, дискусіях, (поточний контроль, а саме: оцінюється повнота і якість відповідей, активність, творчість та самостійність в диспутах та дискусіях);

Поточний контроль здійснюється у формі: усного (фронтального та індивідуального) опитування, письмових контрольних робіт, тестування.

Модульний контроль відбувається у вигляді виконання письмових робіт в кінці вивчення змістових модулів, а також виконання індивідуальних презентації за тематикою самостійного вивчення дисципліни (до 15 хв.)

Під час модульного контролю оцінюються: повнота розкриття теми; якість інформації; самостійність та креативність.

Підсумковий контроль. На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач

Політика щодо академічної доброчесності: Теми, завдання, презентації виконуються студентом виключно самостійно без дублювання та повторення, копіювання та компіляції текстового матеріалу. Списування під час контрольних та модульних робіт заборонені рівно як використання мобільних ел. пристроїв.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Усі академічні заняття та роботи проводяться та виконуються у встановлені терміни за затвердженим розкладом. Перескладання модулів, відпрацювання окремих тем відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо відвідування: За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за погодженням із деканатом та викладачем курсу.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.

Поточний контроль (макс. 40 балів)				Модульний контроль / іспит (макс. 60 балів)		Загальна кількість балів (макс. 100)
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	МКР1	МКР2	
Теми 1-2	Теми 3-5	Теми 6-9	Теми 10-15			
4	6	12	18	30	30	100

6. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. - Мала академія Наук України, 2017. - 238 с.
- Кулик О.В. Філософія : Навчальний посібник для вищих навчальних закладів III - IV рівнів акредитації/ О.В. Кулик. - Дніпропетровськ: Монолит, 2013. - 692 с.
- Філософія: навч. посіб. для аспірантів і здобувачів / за наук. ред. А. В. Арістової і С. В. Синякова. - К. : НТУ, 2013. - 245 с.
- Лузан А.О. Вступ до філософії : навчальний посібник для ВНЗ / А.О. Лузан. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 136 с.
- Козьмук Я., Задубрівська О. Філософія: навч. посіб. / Я. Козьмук, О. Задубрівська. - Чернівці : Рута, 2012. - 139 с.

- Сосна В.П. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Сосна В. П. - Хмельницький : ХНУ, 2011. - 395 с.
- Філософія. Навчально-методичний посібник /За ред. В.Троянського. – Чернівці: Чернівецький над. ун-т, 2010. – 135 с.
- Пазенок В. С. Філософія. Навчальний посібник. – К.:Академвидав, 2008.
- Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. Підручник. – К.: Академвидав, 2007.
- Подольська Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. . – К.: Інкос, 2006.
- Кремень В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. – К.: Книга, 2005.
- Надольний І.Ф. Філософія: Посібник. – К., 1999, 2000, 2004.
- Петрушенко В. Філософія – Львів: Літопис, 2004.
- Щерба С.П. Філософія: короткий виклад. Навчальний посібник. – Кондор, 2004.
- Бичко І.В. Філософія: Курс лекцій. – К., 2003.
- Данильян О., Тараненко В. Основи філософії: Навчальний посібник. - Харків: Право, 2003. - 352 с.
- Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Підручник. У 2- ч. Київ: "Альтерпрес", 2002.
- Арутюнов В.Ф. Філософія: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення. – К., КНЕУ, 2001.
- Горлач М.І. Філософія: Підручник. – Харків, 2000.
- Петрушенко В.П. Практикум з філософії: Навчальний посібник. – Новий світ, 2000.
- Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник І.В., Федів Ю.О. Вступ до філософії. – К., 1999.
- Горак Г.І. Філософія. Курс лекцій. - Київ., 1997.
- Заїченко Г.А. та ін. Філософія.- Київ: Вища школа, 1995.- 455 с.
- Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: Онтологія людини.- Київ: Абрис, 1995.- 335 с.
- Філософія.: Навч. Посіб. / Л.В. Губерський – К.: Вікар, 2006
- Кислюк К.В. Філософія. Модульний курс. – Х., 2009
- Иванов А.В. Миронов В.В. Университетские лекции по метафизике. Раздел IV Аксиология. М.: 2004
- Аболіна Т. Г., Єрмоленко А. М., Киселева О. О., Малахов В. А. Етичні норми і цінності: проблеми обґрунтування. -- К., 1997.
- Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання. – Чернівці, “Рута”, 2001. – 319 с.
- Миронов В.В. Философия и метаморфозы культуры. М., 2005, С. 200-276;
- Анисимов С.Ф. Введение в аксиологию. М., 2001.
- Каган М.С. Философская теория ценностей. СПб. 1997.
- Хьелл Л., Д. Зиглер Теории личности. СПб., 1997
- Кузанский Н. Об ученом незнании. СПб.: Азбука, 2001. С. 103.
- Кант И. Критика чистого разума. М.: Мысль, 1994

- А.Шопенгауэр. Понятие воли. М.:Просвещение, 1992
- З.Фрейд. Психология бессознательного.М.:Просвещение, 1990
- У.Джеймс. Психология. М.: Педагогика, 1991
- В. Дильтей. Описательная психология. СПб., издательство «Алетейя», 1996.
- В.Виндельбандт. Избранное: Дух и история.М.:Юрист, 1995
- Поппер К. Логика и рост научного знания. — М., 1983.
- Шелер М. Избранные произведения. М., 1994.
- Й.Хейзинга. В тени завтрашнего дня.М.: Прогресс, 1992
- Витгенштейн Л. Культура и ценность // Философские работы. М.: Гнозис, 1994.
- Гадамер Х.- Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. М.: Прогресс, 1988
- Г.-Г. Гадамер. Истина в науках о духе // Топос. № 1. Минск, 2000
- Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. Том 1. Общее введение в чистую феноменологию / Пер. с нем. А.В. Михайлова. М.: ДИК, 1999. С. 52.
- Гуссерль, Э. Логические исследования, т. 1. — СПб., 1909.
- Гуссерль, Э. Собрание сочинений. Т. 1. Феноменология внутреннего сознания времени. — М., 1994.
- Гуссерль Э. Философия как строгая наука. — Новочеркасск: Сагуна, 1994.
- Гуссерль Э. Логические исследования. Т. 2. М.: ДИК, 2001.
- Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии, кн. 1. — М.: ДИК, 1999.
- Гуссерль Э. Картезианские размышления. — СПб.: Наука, 1998.
- Гуссерль Э. Феноменология внутреннего сознания времени. — М.: Логос, 1994. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. — СПб.: Владимир Даль, 2004.
- Гуссерль Э. Избранные работы / Сост.: В. В. Анашвили и др; сост. т. В. А. Куренной. — М.: Территория будущего, 2005.
- -Разеев Д.Н. Предмет философии науки в свете феноменологии // Философия о предмете и субъекте научного познания / Под ред. Э.Ф. Караваева, Д.Н. Разеева. СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2002
- Какабадзе, З. М. Проблема «экзистенциального кризиса» и трансцендентальная феноменология Эдмунда Гуссерля. — Тбилиси, 1966.
- Мотрошилова, Н. В. Принципы и противоречия феноменологической философии. — М., 1967.
- Шпигельберг Г. Феноменологическое движение. Историческое введение / Пер. с англ. — М.: Логос, 2002. — 680 с — (Сигма).
- Прехтль П. Введение в феноменологию Гуссерля. — Томск: Водолей, 1999.

- Херрман Ф.-В. Понятие феноменологии у Хайдеггера и Гуссерля. — Томск: Водолей, 1997.
- Мотрошилова Н. В. Идеи Эдмунда Гуссерля как введение в феноменологию. — М.: Феноменология—Герменевтика, 2003. — 720 с
- Ермоленко А.Н. Этика ответственности и социальное бытие человека.- К.,1994.
- Рюс, Жаклін. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки /Пер. с фр.- К.: Основи, 1998.
- В.А.Луков. Социальное проектирование. – М., 2003
- Human development report . 2005-2009. New York Oxford, Oxford University Press.
- The Cambridge Dictionary of Philosophy, 1995
- Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества. – М.: Издательство «Правда», 1989. - 607 с.
- Бубер М. Я и Ты / Пер. с нем. - М.: Высш. шк., 1993. - 175 с.
- Кун Т. Структура научных революций. – М., Прогресс, 1975. – 288 с.
- Лосев А.Ф. Бытие. Имя. Космос. – М., “Мысль” , 1993.
- Поппер Карл. Логика и рост научного знания. Избранные работы: Пер. с англ. – М., Прогресс, 1983. – 606 с.
- Фейерабанд П. Избранные труды по методологии науки: Пер с англ. – М., Прогресс, 1986. – 543 с.
- Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник. – М.: Прогресс, 1990.– 368
- Вартофский М. Модели. Репрезентация и научное понимание: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1988. – 507 с.
- Дисциплинарность и взаимодействие наук. - М., 1986.
- Емельянов Е. Я. Интернализация ценностей науки: социально-психологическая точка зрения // Ценностные аспекты развития науки. – М.: Наука, 1990. – С. 121-136.
- Каган М.С. Системный подход и гуманитарное знание. Избр. ст. - Л., 1991.
- Канке В. А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. – М.: Логос, 2000. – 320 с.
- Современная западная социология науки. Критический анализ. - М., 1988.
- Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина: Очерк истории эстет. аксиологии. – М.: Республика, 1994. – 464 с.
- Шелер М. Избранные произведения. – М.: Гнозис, 1994.
- Визгин Вик. П. Истина и ценность // Ценностные аспекты развития науки. – М.: Наука, 1990. – С. 36-51.
- Злобин Н. С. Ценность истины и истинность ценности // Ценностные аспекты развития науки. – М.: Наука, 1990. – С. 18-36.
- Крымский С. Б. Культурно-экзистенциальные измерения познавательного процесса // Вопр. философии, 1998. – № 4. – С. 40-49.

- Микешина Л. А. Метаморфозы проблемы “когнитивное—ценностное” в философии и методологии науки // Ценностные аспекты разв. науки. – М.: Наука, 1990. – С. 211-228.
- Черняк В. С. Нормы научности и ценности культуры // Ценностные аспекты развития науки. – М.: Наука, 1990. – С. 182-197.
- Татаркевич В. О счастье и совершенстве человека. – М., 1981
- Столович Л.Н. Красота. Добро. Истина: Очерк истории эстетической аксиологии. – М., 1994
- В.А.Луков. Социальное проектирование. – М., 2003
- Human development report . 2005-2017. New York Oxford, Oxford University Press.
- The Cambridge Dictionary of Philosophy, 1995
- Ювал Харрари. Людина розумна, Лондон, 2014, перекл. 3 англ. -444 ст.
- Ювал Харрари. Homo Deus. За лаштунками майбутнього. – Київ, 2018

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ.

1. Глобальне суспільство на межі третього тисячоліття: наявний стан, проблеми, суперечності та перспективи розвитку. Філософія глобалізму як філософія світової інтеграції.
2. Філософія в системі гуманітарної освіти та духовної культури людства.
3. Способи і форми буття філософії. Дефініції філософії.
4. Філософія як спосіб світоосягнення і світовідношення. “Епістемний” та “софійний” способи буття філософії.
5. Компонентна та рівнева структура університетської (академічної) філософії. Етапи становлення та сучасний стан розвитку.
6. Багатовимірність відношень “людина-світ” як предистинація розвитку філософської культури.
7. Відношення “людина-світ” як головна філософсько-світоглядна проблема.
8. Поняття та структура світогляду, його основні історичні типи.
9. Поняття міфології та міфу. Особливості міфологічного світогляду та основна тематика міфів народів світу. Міф у філософії і культурі.
10. Особливості релігійного світогляду. Основні світові і національні релігії. Структура релігії як соціального інституту.
11. Філософський світогляд: його історично-культурні витоки та сучасні інтерпретації.
12. Специфіка предмету філософії та філософського знання.
13. Передумови виникнення і становлення філософії. Міфолого-релігійна, літературна традиції Стародавнього Сходу та античного світу.
14. Головні історичні етапи генези філософської культури.

15. Філософія Стародавнього Сходу VIII-I ст. до н.е. (загальна характеристика).
16. Філософсько-релігійне вчення буддизму.
17. Школи і напрями філософії в давньоіндійській культурі VIII-I ст. до н.е. (веданта, міманса, йога, ньая, джайнізм та ін.). Основні категорії давньоіндійської філософії.
18. Школи і напрями філософії Стародавнього Китаю VII ст. до н.е. -I-II ст. н.е. (конфуціанство, даосизм, легізм, моїзм та ін.). Основні поняття та категорії давньокитайської філософії.
19. Морально-правова філософія Конфуція і конфуціанців.
20. Загальна характеристика, основні поняття та категорії античної філософії (VII-VI ст. до н.е. — I-III ст. н.е.)
21. Досократична філософія в Греції VII-VI ст. до н.е. (натурфілософія, атомізм, стихійна діалектика).
22. Класична антична філософія (софістика, Сократ і сократичні школи, Емпедокл, Платон).
23. Система філософії та філософія науки Арістотеля.
24. Етико-філософська концепція Епікура.
25. Загальна характеристика елліно-римської філософії (III-I ст. до н.е.) і філософії Стародавнього Риму (I-III ст.). Стоїцизм, скептицизм, еkleктицизм, неоплатонізм.
26. Основні ідеї та напрями філософії стоїцизму.
27. Філософсько-етичні концепції в римському стоїцизмі (Л.А.Сенека, М.Аврелій). Етична концепція громадянина.
28. Історико-культурні, релігійні та філософські передумови виникнення і розвитку філософії раннього християнства.
29. Загальна характеристика, основні поняття та категорії філософії середньовіччя.
30. Філософія християнства апологетів II-IV ст. (Тертулліан, Оріген, К.Олександрійський).
31. Кападокійський гурток. Проблемні положення філософії періоду східної і західної патристики (IV-IX ст.).
32. Філософія і теологія періоду європейської схоластики (IX-XIII ст.) С.Брабантський, св.Ансельм, св.Тома, Бонавентура.
33. Арабська філософія середньовіччя (VII-XIII ст.). Аль-Газалі, аль-Фарабі, Ібн Арабі.
34. Концептуальний зміст, основні категорії та поняття філософії європейського Відродження XIV-XVI ст.
35. Ранній Ренесанс в Італії XIV-середини XV ст.: антропоцентризм і громадянський гуманізм (М.Пальмієрі, Н.Ніколлі, Дж.Манетті).
36. Філософія Високого Відродження другої половини XV — першої половини XVI ст. (Л.Валла, М.Кузанський, Дж.Мірандола). Флорентійська академія.

37. Основні напрями філософії XVI ст.; філософські ідеї М.Монтеня, Т.Кампанелли, Т.Мора, Дж.Бруно.
38. Філософія християнства періоду Реформації та контрреформації в Європі кінця XV-XVI ст. (У.Цвінглі, М.Лютер, Ж.Кальвін).
39. Особливості філософії Нового часу європейської історії (Ф.Бекон, Р.Декарт, Т.Гоббс, Б.Спіноза).
40. Соціально-філософські, етичні, антропологічні ідеї європейського Просвітництва XVIII ст. (Вольтер, Ж.-Б.-Р. Робіне, К.-А. Гельвецій, А.-Е. Шефтсбері, Г.-Е.Лессінг).
41. Загальна характеристика німецької філософії і романтизму другої половини XVIII - першої половини XIX ст. та їх значення для подальшого розвитку європейської культури.
42. Концептуальний зміст філософської творчості Й.-Г.Фіхте та Ф.-В.-Й. Шеллінга.
43. Система філософії Г.-В.-Ф. Гегеля ("Енциклопедія філософських наук").
44. Основні питання філософії життя Ф.Ніцше, В.Дільтея, Т.Зіммеля.
45. Питання соціальної структури і соціального розвитку у філософії марксизму (К.Маркс, Ф.Енгельс, Г.Плеханов, В.Ульянов).
46. Російська філософія другої половини XIX - першої половини XX ст. (В.Соловйов, В.Розанов, С.Франк, Л.Шестов). Основні поняття і категорії.
47. Загальна характеристика філософії XX ст. (основні періоди, напрями, представники).
48. Концептуальний зміст та представники основних напрямів світової філософії кінця XIX - першої половини XX ст. (прагматизм, позитивізм, неопозитивізм, неокантіанство, неотомізм, феноменологія, філософська антропологія).
49. Екзистенційна філософія XX ст. (Г.Марсель, М.Хайдеггер, А.Мальро).
50. Фрейдизм (К.Юнг, А.Адлер) та неофрейдизм (К.Хорні, Е.Фромм).
51. Філософія другої половини XX ст.(філософія історії, аналітична, комунікативна філософія, філософія науки, філософія техніки).
52. Сучасна світова та європейська філософія (філософія 90-х років XX ст.)
53. Загальна характеристика становлення і розвитку вітчизняної філософії (основні етапи, представники, концептуальна спрямованість).
54. Літературно-релігійна традиція періоду Київської Русі як предистинація зародження філософської думки в Україні.
55. Становлення та розвиток академічної філософії в Україні (XVI-XVIII ст.). Острозький культурний центр, Києво-Могилянська академія, філософія просвітництва в Україні.
56. Філософські погляди Г.Сковороди та їх значення для розвитку вітчизняної духовної культури.
57. Сучасна українська філософія (90-і роки XXст.): головні напрями, школи, проблеми.
58. Онтологія в структурі філософської науки. Філософія як запитання до проблеми буття (роботи М.Хайдеггера "Вступ до метафізики", "Буття і час").

59. Буття як центральна категорія онтології. Проблема буття в історії філософії (Платон, Арістотель, Т.Аквінський, М.Кузанський, Г.-В. Лейбніц, Г.-В.-Ф. Гегель, В.Соловйов, М.Хайдеггер, Ю.Хабермас).
60. Простір і час як найзагальніші характеристики буття і форми упорядкування дійсності. Філософські та природничо-наукові концепції простору і часу (Г.-В.Лейбніц, А.Енштейн, М.Лобачевський, М.Гулак, В.Вернадський).
61. Соціальне буття, його особливості, структура та основні форми.
62. Буття всезагального, одиничного та особливого. Особливості індивідуального людського буття.
63. Гносеологія як розділ філософського знання.
64. Поняття методології та методу у філософії та теорії пізнання.
65. Особливості форм філософського пізнання. Методологія як специфічна форма філософського пізнання.
66. Наука як пізнавальна діяльність, соціальний інститут та феномен культури.
67. Соціальні проблеми науково-технічного прогресу. Техніка і технології як похідні постіндустріального суспільства. Філософія техніки.
68. Поняття істини та проблема критерію істини в епістемології. Відносна, об'єктивна та абсолютна істини.
69. Проблема істини в історії філософії (Арістотель, Т.Аквінський, Дж.Локк, І.Кант, В.Джемс, Ф.Брентано, К.Апель).
70. Філософський зміст категорії "матерія".
71. Матерія як предмет філософської рефлексії. Проблема матерії в історії філософії (Арістотель, Ф.Бекон, Й.-Г.Фіхте, М.Хайдеггер, Й.Луман).
72. Свідомість як предмет філософської рефлексії та наукового пізнання.
73. Свідомість як соціокультурний феномен. Віра, воля та інтелект в структурі індивідуальної людської свідомості.
74. Проблема свідомості в історії філософії (Арістотель, Т.Аквінський, Б.Паскаль, Р.Декарт, Ф.-В.-Й. Шеллінг, З.Фрейд, Е.Гуссерль, Е.Фромм.)
75. Поняття суспільної свідомості.Форми виразу суспільної свідомості.
76. Свідомість та мова як предмет сучасної комунікативної філософії (М. Рідель, Ю.Хабермас, К.Апель).
77. Спілкування. Основні форми сучасної комунікативної взаємодії.
78. Діяльність: визначення, структура, функції (індивідуально-особистісний та соціально-рольовий аспекти). Проблеми та перспективи перетворюючої діяльності людини.
79. Потреби, мотиви, інтереси в системі діяльності людини. Соціальні потреби, їх сучасна специфіка.
80. Реалізація особистості в діяльнісній структурі суспільства. Поняття "соціального обміну".
81. Поняття діалектики та метафізики у філософії: історія і сучасність.
82. Категорії і закони діалектики (до- та постмарксистські інтерпретації.)
83. Метафізика: площина її інтеграції в сучасну філософську культуру та освіту.

84. Філософські проблеми людської історії (рушійні сили, головні етапи, ідеї, спрямованість). Філософія історії в контексті розвитку філософської культури.
85. Єдність, діалогічність та багатовимірність культурної історії людства.
86. Поняття культури. Культура як предмет філософської рефлексії. Філософія культури.
87. Громадянське суспільство і держава. Філософські питання державотворення. Теорії соціальної організації, держави і права в історії філософії.
88. Мораль і право як форми соціальної організації і соціальної корекції.
89. Політика та ідеологія як похідні економічного розвитку та складові моделювання соціальної дійсності. Проблема “активності” і “автономності” політико-ідеологічної системи в процесі державотворення в Україні.
90. Людина як суб’єкт-об’єкт пізнання, діяльності та соціальної взаємодії.
91. Людина і простір глобального суспільства. Актуалізація людського життя на межі ХХІ ст. Основні ідеї філософської антропології (А.Гелен, М.Шелер, Г.Плеснер).
92. Людина як предмет філософської рефлексії. Проблема людини в історії філософії (Конфуцій, Сократ, А.Аврелій, Ібн Арабі, М.Фічіно, К.-А.Гельвецій, І.Кант, Ф.Енгельс, Ч.-С.Пірс, А.Камю, В.Бендер).
93. Походження людини і суспільства як філософська проблема.
94. Проблема смерті і безсмертя як довічна проблема онтології людини.
95. Інтегративний характер буття людини на сучасному етапі. Поняття індивіда, індивідуальності, особи, особистості.
96. Проблема самоздійснення (самореалізації) індивідуальності. Мотиваційно-сміслові та соціально-регулятивні аспекти.
97. Етика соціальної відповідальності як продукт інтегративного розвитку людини.
98. Зміст і форми головних питань філософії.
99. Філософія в системі духовної культури людства. Філософія і проблема цінностей. Поняття аксіології.
100. Філософське прогнозування. Філософія як гіпотетичне моделювання світу.